

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS POLICIJOS ĮSTATYMO NR. VIII-2048 2, 6 IR 18
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
MOKSLO IR STUDIJŲ ĮSTATYMO NR. XI-242 2 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS TARNYBOS
STATUTO 1, 2, 4, 5, 6, 8, 11, 12, 13, II SKYRIAUS ANTROJO SKIRSNIO, 25, 28, 55, 59, 66
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, įstatymo projekto tikslas ir uždaviniai.

Įstatymų projektais siekiama sukurti teisinės prielaidas policijos mokymo įstaigoje rengti policijos pareigūnus, kuriems būtų suteikiamas būtinas aukštasis neuniversitetinis išsilavinimas ir/arba profesinė kvalifikacija. Šiuo metu nėra koleginių studijų programų, skirtų policijos pareigūnams rengti, o poreikis užpildyti šią spragą yra labai didelis. Policijos pareigūnų rengimo sistema Europoje nėra vienoda, tačiau pažymėtina, kad dauguma šalių (pavyzdžiui, Suomija, Norvegija, Nyderlandai, Ispanija, Estija) naudoja koleginių studijų modelį, pagal kurį pareigūnai rengiami 3 metus. Europos šalių policijos pareigūnų rengimo analizė, policijos sistemos poreikių analizė ir praktika rodo, kad policijos pareigūnams rengti tikslinga organizuoti kolegines studijas. Pastarųjų metų policijos veiklos pokyčiai, technologinių naujovių diegimas, išsiplėtusios pirminės grandies (reaguojančių pareigūnų) funkcijos suformavo natūralų poreikį rengti motyvuotą, kompetentingą pirminės grandies (jaunesnįjį vidurinės grandies) pareigūną, kuris turėtų gerų praktinių žinių ir įgūdžių. Didžioji dalis policijos kasdienės veiklos yra rutiniškos, standartizuotos ir dažnai pasikartojančio pobūdžio užduotys: reagavimas į pranešimus apie nusikalstamas veikas ir kitus teisės pažeidimus, pirminių veiksmų atlikimas reaguojant į pranešimus apie teisės pažeidimus, prevencinė veikla, teisės pažeidimų atskleidimas ir tyrimas. Šių užduočių vykdymas nereikalauja universitetinio išsilavinimo, nes universitetinės studijos paprastai grindžiamos fundamentiniais moksliniais tyrimais, giliu teorinių žinių įsisavinimu, o koleginės studijos yra profesinės, jų metu parengiamas profesionalus darbuotojas, pasirengęs vykdyti veiklą, studijos grindžiamos profesionalia praktika, taikomaisiais moksliniais tyrimais. Dar viena priežastis, dėl kurios universitetinis išsilavinimas yra netinkamas didžiajai daliai policijos, yra susijusi su atotrūkiu tarp universiteto absolvento lūkesčių dėl asmeninės tarnybos ir objektyvių galimybių siekti pareigų, kuriose yra reikalingas universitetinis išsilavinimas. Universitetų absolventai, turėdami tik teorinių žinių, dažnai puoselėja didelius lūkesčius dėl asmeninės tarnybos ir karjeros, o kai susiduria su policijos darbo kasdienybe, jiems paaiškėja, kad lūkesčiai paprastai neproporcingi asmeniniams gebėjimams. Tokioje situacijoje pareigūnas jaučiasi neįvertintas, nerealizuoja (nenaudoja) fundamentinių teorinių žinių, o tai gali daryti neigiamą įtaką jo vidiniam nusiteikimui, gali demoralizuoti asmenybę.

Pabrėžtina, kad koleginės studijos yra trumpesnės (iki 3 metų), itin glaudžiai integruotos su profesine veikla (minėta, kad iki trečdaliao studijų proceso analizuotose Europos šalyse vyksta darbo vietoje, todėl užtikrinamas aukštas praktinis pasirengimas). Trumpesnės studijos leidžia koncentruoti mokymosi procesą, ugdo studento discipliną, asmenines savybes, rengia studentą intensyviai ir efektyviai darbui policijos įstaigoje.

Policijos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto tikslas – papildyti pagrindines policijos funkcijas, numatant aukštojo mokslo neuniversitetinių studijų vykdymą, detalizuoti Policijos įstatyme policijos mokymo įstaigos, vykdančios aukštojo mokslo kolegines studijas, steigimą, valdymo organus, patikslinti policijos generalinio komisaro kompetenciją susijusią su profesinių studijų vykdymu. Vidaus tarnybos statuto pakeitimo įstatymo tikslas – reglamentuoti aukštojo mokslo neuniversitetinių studijų vykdymą vidaus reikalų mokymo įstaigose. Mokslo ir studijų įstatymo pakeitimo projekto tikslas - numatyti išimtį Mokslo ir studijų įstatyme, atsižvelgiant į

policijos pareigūnų rengimo specifiką, policijos mokymo įstaigos, vykdančios neuniversitetines studijas ir/arba teikiančios profesinę kvalifikaciją, steigimą, valdymą, kitas nuostatas sureguliuoti specialiomis normomis, policijos veiklą ir vidaus tarnybos statute reglamentuojančiuose įstatymuose. Įstatymo projektu būtų papildytas išimčių, numatytų Mokslo ir studijų įstatymo 2 str. sąrašas.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai.

Lietuvos Respublikos Seimo nariai.

3. Kaip šiuo metu reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai.

Šiuo metu policijos mokymo įstaiga vykdo tik profesinį mokymą (teikia profesinę kvalifikaciją), Mokslo ir studijų įstatymas numato išimtį tik Generolo Jono Žemaičio karo akademijos steigimui ir veiklai. Policijos įstatymas ir Vidaus tarnybos statusas nesuteikia galimybės vidaus reikalų sistemoje, įskaitant policijos sistemą, vykdyti pareigūnų rengimą pagal neuniversitetines aukštojo mokslo programas. Policijos pareigūnai šiuo metu nėra rengiami specialioje žinybinėje aukštojo mokslo įstaigoje, o kitose švietimo įstaigose, kurių programoms, dėstymo metodikai, policija, atsižvelgdama į institucijos poreikius, gali daryti tik nežymią įtaką. Policijos įstaigų steigimas ir valdymas reglamentuojamas Biudžetinių įstaigų įstatymu, Policijos įstatymu.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Įstatymo projektu siūloma sukurti teisinės prielaidas policijos kolegijai įsteigti. Policijos kolegijoje būtų rengiami vidurinės grandies pareigūnai, kuriems pakanka turėti aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą. Priėmus Policijos įstatymo pakeitimo įstatymo projektą būtų sukurtos teisinės prielaidos policijos mokymo įstaigą pertvarkyti į policijos kolegiją. Siūloma, kad policijos mokymo įstaiga ir toliau liktų biudžetine įstaiga, rengianti pareigūnus pagal akredituotas profesinio mokymo programas, bet taip pat būtų orientuota į policijos pareigūnų (vidurinės grandies) rengimą teikiant aukštojo mokslo profesines (kolegines) studijas. Projektu papildoma policijos generalinio komisaro kompetencija, policijos funkcijos. Įstatymo projektas yra būtinas, kad policija galėtų vystyti pareigūnų rengimo sistemą, atitinkančią policijos poreikius, geriau pasirengę asmenys ateitų į tarnybą policijoje.

Policijos pareigūnų rengimą vykdančios policijos kolegijoje būtų pasiekta aukšto mokslo ir praktinės veiklos integralumo, pareigūnų rengimas būtų derinamas su intensyvia profesine praktika. Tokiu būdu būtų užtikrinamos itin kokybiškos ir praktinį parengimą užtikrinančios aukštojo mokslo neuniversitetinės studijos.

Policijos pareigūnų rengimo tradicija didžiąja dalimi Europoje ir kitose vakarų šalyse remiasi policijos pareigūno rengimu uždaroje, specializuotose mokymo įstaigose. Specializuotos mokymo įstaigos pasižymi griežta nustatyta disciplina, specialiu dienos režimu, mokymosi (studijų) derinamu su specifiniu gyvenimo būdu, asmenys rengiami būti pareigūnais nuolat (visą parą), ne tik tapti pareigūnais darbo (tarnybos) metu. Toks parengimas disciplinuotu režimu leidžia užtikrinti, kad asmuo, siekiantis tapti policijos pareigūnu, įprastų veikti statutinės tarnybos rutinoje, priprastų prie jos, formuotų asmeninius įgūdžius ir discipliną, nes visa tai būtina tarnybai statutinėje sistemoje vykdyti.

Statutinės tarnybos pobūdis lemia, kad tarnyboje vykdomos funkcijos gali būti atliekamos tiek dienos, tiek nakties metu, esant įvairioms oro sąlygoms, naudojant įvairias technines priemones. Todėl mokymo procesas turi būti kiek įmanoma labiau priartintas prie realių sąlygų, su kuriomis asmuo gali susidurti realiame darbe statutinėje įstaigoje. Tai reiškia, kad mokymosi metu turi būti laikomasi tam tikro režimo, besimokantys turi būti pasiruošę reaguoti į įvairias užduotis bet kuriuo paros metu, mokymosi procesas, siekiant jo sąlygas priartinti prie realių gyvenimiškų situacijų, gali vykti tiek dienos, tiek nakties metu. Todėl, siekiant kokybiškai parengti policijos pareigūnus, būtinas specialus pareigūnų rengimo modelis. Uždaros disciplinuotos mokyklos

modelis yra populiarus statutinėse (teisėsaugos), su griežta atsakomybe ir atskaitomybe organizuotose institucijose. Generolo Jono Žemaičio karo akademija taip pat taiko uždaro disciplinuotos mokyklos kariūnų rengimo modelį, siekdama suformuoti kariūnų įpročius laikytis tvarkos ir drausmės, gyventi pagal tam tikrą dienotvarkę, atlikti tam tikras jiems priskirtas pareigas. Toks rengimo būdas padeda suprasti profesijos principus ir ypatumus, skatina tobulinti įgūdžius, kurių prireiks tolesnėje tarnyboje.

Lietuvos policijos mokykla yra Lietuvos policijos sistemos dalis, pagal pavaldumą priklausanti Policijos departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos, tai leidžia policijos pareigūnų rengimo procese naudotis tokiais pat specialiomis priemonėmis, įranga, transportu, duomenų bazėmis, darbo programomis ir panašiais resursais, kuriuos naudoja visi Lietuvos policijos pareigūnai. Ne žinybinės mokymo įstaigos negali suteikti tokių galimybių.

Remiantis gerąją Europos šalių praktika (paminėtini Nyderlandai, Vokietija, Norvegija, Suomija), policijos pareigūnų rengimas integruojamas su praktine profesine veikla (darbu įstaigoje). Lietuvos policijos kolegijoje studijos bus integruotos su praktine veikla – planuojama, kad po pirmojo kurso (įgiję profesinę kvalifikaciją) kursantai galėtų tapti pareigūnais, pradėtų dirbti įstaigose ir galėtų plėtoti praktines profesines žinias prižiūrimi kvalifikuotų lektorių (mentorių): praktiškai vykdyti policijos pareigūno funkcijas (turėtų įgaliojimus atlikti pareigūno funkcijas), dirbti su riboto naudojimo tarnybine ir išlaptinta informacija (tokių galimybių neįmanoma suteikti mokantis ne žinybinėje mokykloje), naudotis policijos duomenų bazėmis ir sistemomis, įgyti pirminių žinių, reikalingų išlaptintai policijos veiklai vykdyti (kriminalinė žvalgyba, liudytojų apsauga).

Žinybinė policijos pareigūnų rengimo sistema (jos integravimas ir asignavimų valdymas kartu su kitais policijos sistemos asignavimais) leidžia užtikrinti, kad policijos aukštoji mokykla rengs tiek studentų, kiek reikia policijai kaip institucijai (ir nerengs studentų, kurių negalės vėliau įdarbinti). Policijos įstaigų įtraukimas į studijų procesą leis užtikrinti studijų kokybę, integralumą su profesine veikla, inovacijų kūrimą. Policijos žinybinė mokymo įstaiga būtų skirta pirmiausiai policijos, kaip didžiausios vidaus reikalų sistemos institucijos, universalios ikiteisminio tyrimo įstaigos poreikių tenkinimui, tačiau kartu galėtų užtikrinti ir kitų vidaus reikalų įstaigų poreikius, parengiant reikiamą pareigūnų skaičių. Pažymėtina, kad ir šiai dienai, kitų statutinių įstaigų žmogiškojo potencialo poreikiai dažniausiai užtikrinami iš policijoje parengtų pareigūnų: policijos pareigūnų platesnė kompetencija, jiems priskirta daugiau funkcijų, puikiai išvystyta kvalifikacijos tobulinimo sistema ir pan.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Neigiamų priimto įstatymo projekto pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Įstatymo projektas tiesioginės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės. Netiesiogiai, policijos pareigūnų aukštojo mokslo neuniversitetinės studijos pagerins pareigūnų parengimą ir dėl to sustiprins policijos pajėgas ir turėtų teigiamai paveikti kriminogeninę situaciją.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Įstatymo įgyvendinimas neturės neigiamos įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Įstatymo projektas teikiamas kartu su Mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 2 straipsnio pakeitimo ir Vidaus tarnybos statuto 1, 2, 4, 5, 6, 8, 11, 12, 13, II skyriaus antrojo skirsnio, 25, 28, 55, 59, 66 straipsnių pakeitimo įstatymų projektais. Policijos įstatymo įgyvendinimui reikės priimti policijos generalinio komisaro įsakymus.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymo projektas parengtas, laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos ir Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekte naujos sąvokos nenumatomos, tačiau papildomas „Policijos įstaiga“ terminas.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

Įstatymo projektas neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, - kas ir kada juos turėtų priimti.

Įstatymo projektui įgyvendinti reikės priimti policijos generalinio komisaro įsakymų. Policijos kolegijos veiklai pradėti reikės įgyvendinti Mokslo ir studijų įstatymo reikalavimus, susijusius su studijų programų ir aukštojo mokslo įstaigos vertinimu. Visi įgyvendinamieji teisės aktai bus priimami priėmus įstatymą.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

Įstatymo projekto nuostatomis įgyvendinti papildomas valstybės biudžeto lėšų poreikis nenumatomas. Policijos pareigūnų rengimui šiuo metu yra skiriama dalis policijos biudžeto. Lietuvos policijos mokyklos turimi ištekliai leidžia pilna apimtimi pradėti vykdyti kolegines studijas. Iki šios dienos kasmet Lietuvos policijos mokykla galėdavo parengti apie 200 kursantų, taip pat vykdydavo kvalifikacijos tobulinimo mokymus beveik 5 000 pareigūnų. Nuo 2019 metų Lietuvos policijai keičiant kvalifikacijos tobulinimo strategiją, perkeliant didelę dalį mokymų į nuotolinę aplinką, atsilaisvina Lietuvos policijos mokyklos ištekliai, kuriuos galima panaudoti koleginių studijų vykdymo procese. Šiuo metu Lietuvos policijos mokykloje mokymo reikmėms galima panaudoti 15 auditorijų, iš kurių 4 yra aprūpintos kompiuteriais (84 darbo vietos), 10 paprastų auditorijų (256 darbo vietos) bei 1 tatamių klasę. Be to, tame pačiame pastate yra Lietuvos policijos mokyklos nenaudojamos patalpos, kurios šiuo metu nuomojamos Mastaičių pagrindinei mokyklai. Esant poreikiui šios patalpos gali būti pritaikytos kolegijos reikmėms. Taip pat Lietuvos policijos mokykla turi neseniai atnaujintus 2 bendrabučius, kuriuose gali apsigyventi 310 asmenų. Atsižvelgiant į koleginiams studijoms teisės aktais keliamus reikalavimus, galimi personalo pokyčiai, kadangi tokiose studijose turės dėstyti ne mažiau kaip 10 proc. asmenų, turinčių ne žemesnį kaip mokslų daktaro laipsnį.

Pertvarkius policijos mokymo įstaigą, planuojama palaipsniui pereiti vien prie koleginių studijų vykdymo arba proporcingai sumažinti profesinės kvalifikacijos teikimo apimtį, be to, šiuo metu policija skiria lėšų aukštųjų universitetinių studijų vykdymui kitose aukštosiose mokyklose. Vadovaujantis Vidaus tarnybos statuto nuostatomis daliai vidurinės grandies pareigybių nėra keliamas aukštojo universitetinio išsilavinimo reikalavimas, todėl dalis lėšų skiriamų aukštojo universitetinio išsilavinimo studijoms galės būti nukreiptos policijos koleginiams studijoms.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Su visuomene konsultuojamasi, įstatymo projektą skelbiant Lietuvos Respublikos Seimo Teisės aktų informacinėje sistemoje.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną „Eurovoc“: „kolegines studijas“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.

Teikia:

Seimo nariai